

Helse- og omsorgsdepartementet

v/ statsråd Bent Høie

Trygt behandlings- og arbeidsmiljø på sykehjemmene våre.

Aftenposten avdekket i en stor undersøkelse før jul at det skjedde 13000 voldshendelser på norske sykehjem i fjor.¹ Volden rammer både andre pasienter og ansatte. Helsemyndighetene har ansvar for å sikre et godt behandlingsmiljø for pasientene og et trygt arbeidsmiljø for de ansatte. Pårørende skal også føle seg trygge på at deres nærstående er ivaretatt så godt som mulig. Norsk sykepleierforbund, Fagforbundet, Nasjonalforeningen for folkehelsen og Pårørendealliansen krever derfor at det snarest tas offensive grep for å forebygge vold i sykehjem. Vi mener det må gjøres tiltak i form av både handlinger og for bedre holdninger.

Vold påvirker sykefravær

Tallet på voldshendelser kom fram gjennom at Aftenposten fikk innsyn i 128 000 avviksmeldinger fra sykehjem over hele landet. Vi frykter at det i tillegg er store mørketall ettersom mange ansatte ikke melder avvik med begrunnelse at atferden til pasienten er en del av sykdomsbildet. Ingen skal måtte akseptere vold som en del av arbeidshverdagen eller hverdagen som pasient. Bildet må også sees i sammenheng med rapporter om høyt arbeidspress og det høye sykefraværet i sektoren. Fokus på virksomme strategier for voldsforebygging er etter vår oppfatning en forutsetning for å lykkes med reduksjon av sykefraværet, slik bransjeprogrammet har satt som mål.

Forebygging forutsetter kompetanse

Terskelen for å få sykehjems plass er betydelig hevet de senere år. Det betyr at dagens sykehjemspasienter har omfattende og sammensatte hjelpebehov. Om lag 80% har en demenslidelse som del av sykdomsbildet. Større pleie- og omsorgsbehov øker behovet for bemanning og kompetanse. Dette for å kunne ivareta krav om forsvarlighet, kvalitet og pasientsikkerhet. Ikke minst er tilstrekkelig bemanning og høy kompetanse avgjørende faktorer i forebyggingen av vold hos personer med kognitiv svikt.

En av fem planlagte sykepleiervakter er uten sykepleiere.² Vi ser også en tendens i retning av økende innslag av personell uten helsefaglig utdanning. Det er urovekkende at en firedel av de ansatte i den kommunale helse- og omsorgstjenesten står uten noen fagutdanning.³ Kommunene ser et økende behov for å styrke kompetansen i sine tjenester, og utdanne og rekruttere flere helsefagarbeidere, hjelpepleiere og sykepleiere.⁴

Flere utviklingstrekk tilsier forsterket satsing på kompetanseoppbygging for å forebygge vold i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Antall personer med demens forventes doblet innen 2040.

¹ Aftenposten, 30.november 2019

² Norsk Sykepleierforbunds bemanningskartlegging sykehjem og hjemmesykepleie 2019

³ Årsverk med fagutdanning i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene 2018 - Helsedirektoratet

⁴ VISTA analyse: «Ingen går i fakkeltog for pleie og omsorg», 2019

Disse har krav på et trygt tilbud i kommunene. Personer med alvorlige psykiske lidelser skrives raskere ut fra psykisk helsevern. Antall episoder med vold og trusler er i dag høy i denne tjenesten. Det stiller høye krav til kommunene å sikre et trygt og stabilt tilbud samtidig som ansattes arbeidsmiljø også trygges.

Belastninger for pårørende

Rammene for ivaretagelse av pårørende er mange steder ikke til stede, verken med formelle inntakssamtaler, kontaktpunkt eller at det finnes muligheter til å si fra om det man observerer eller undres over. Mange pårørende ser også uheldige hendelser med andre enn sine egne nærstående som de ønsker å si fra om. I motsetning til for eksempel i skolen så finnes ingen systemer for dette.

Pårørendeutvalg kan være et virkemiddel for å skape en arena for bedre samhandling med ansatte og pårørende, til beste for pasienter og beboere. Vi kan heller ikke komme bort fra at det noen steder er nødvendig med holdningsskapende arbeid for å styrke kvaliteten i arbeidet.

Virksomme strategier

Det er et presserende behov for virksomme strategier som kan bidra til et trygt behandlings- og arbeidsmiljø på sykehjemmene våre, både på kort og lang sikt. På kort sikt er det avgjørende for at pasienter og pårørende skal sikres et forsvarlig og trygt tilbud og at ansatte skal få et trygt arbeidsmiljø. På lang sikt må vi ta høyde for økningen i press på tjenestene og de konsekvenser det har for kapasiteten. Det innebærer også rammer som bidrar til helt nødvendig rekruttering av sykepleiere og annet helsepersonell i årene framover.

De viktigste elementene er knyttet til bemanning, kompetanse, ledelse og til gode arenaer for samhandling med pårørende.

Vi ber om et møte hvor vi kan drøfte våre konkrete forslag.

Vennlig hilsen

Lill Sverresdatter Larsen /s/

Norsk Sykepleierforbund

Mette Nord /s/

Fagforbundet

Mina Gerhardsen /s/

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Anita Vatland /s/

Pårørendealliansen